
Tvrdé jádro fotbalových fanoušků se dnes rekrutuje ze všech společenských vrstev

---

Tvrdé jádro fotbalových fanoušků se dnes rekrutuje ze všech společenských vrstev

Vrtulníky nad stadionem, těžkooděnci v plné pohotovosti, vypjaté emoce. Proč se po některých sportovních utkáních mění některé skupiny fanoušků v agresivní dav? Jak tomu zabránit? Psychologii sportovních diváků se věnuje profesor Pavel Slepíčka z [katedry pedagogiky, psychologie a didaktiky TV a sportu](#) Fakulty tělesné výchovy a sportu UK.

Jak se vyvíjela historie sportovního diváctví? Objevovaly se již někdy dříve v historii podobně negativní reakce ze strany fanoušků na neúspěch v klání, jakých jsme svědky čas od času dnes?

Sportovní diváctví má stejně dlouhou tradici jako tzv. veřejně provozované hry s pohybovým obsahem nebo sport (v minulosti se hovořilo o tzv. hrách, sport je pojem používaný až od 19. století). Spolu s hrami se objevili i diváci, kteří se projevovali podobně jako ti dnešní. Negativní reakce na výsledky klání se v průběhu dějin vyskytovaly poměrně často. Ve starověku tomu nahrával prostor amfiteátrů, kam se vešlo velké množství lidí, ve středověku, kdy se diváci shromažďovali kolem rytířských turnajů a neměli tak masivní divácké zázemí, nebyly ale jejich projevy tak společensky závažné.

Masivní a intenzivní reakce jsou v historii zaznamenány třeba z dob starověkých vozatajských závodů, kde soupeřily o vítězství čtyři kluby. Jakmile se dostanete jako divák do úzké vazby k některému z klubů, prožíváte euforii, když se vašemu klubu daří, a frustraci a následně negativní emoce, když se nedaří. Když to budete prožívat hromadně, je velká pravděpodobnost, že za určitých situačních podmínek se vaše chování může dostat daleko za sociálně akceptovatelné

hranice. I ve starověku se mnohdy divácké výtržnosti šířily z hledišť stadionů do ulic. Někdy to vedlo i k politickým otřesům.

Proč sledování her nebo sportu u člověka vyvolává tak silné emoce, že je schopen chovat se agresivně při neúspěchu sportovce nebo týmu, kterému fandí?

Sport a pohyb vůbec mají jednu základní charakteristiku, jsou silně emocionální. Lidé sportují s cílem získat intenzivní pozitivní prožitek plynoucí z vlastního pohybu. Obdobně silné emoční prožitky mohou lidé získat sledováním toho, že sportuje někdo jiný. Emoční prožitek bude různě intenzivní, závisí na celé řadě faktorů, ať už jsou to faktory sociální nebo psychologické, z nich pak zejména osobnostní. Jedním z výrazných faktorů je také citové přiblížení toho, kdo podívanou sleduje, k tomu, kdo sportuje. Čím je emoční identifikace intenzivnější, tím se dá očekávat silnější reakce diváků jak na pozitivní, tak na negativní průběh a výsledek utkání nebo závodu.

Další roli hraje tzv. společné sdílení prožitku, kdy se začnou vytvářet podmínky pro uplatnění tzv. emoční nákazy, což se často vyskytuje v hledištích zejména fotbalových stadionů. Když jedinec prožívá emoci a vidí, že obdobně ji prožívají i lidé kolem něj, jeho emoční prožitek se začne prohlubovat. Může nabývat až podoby afektu a omezit racionální zhodnocení situace.

Můžou emoce vyvolané sledováním sportovního utkání kompenzovat divákovi jiné emoce, které by chtěl nebo měl prožívat a neprožívat?

Dnes žijeme v době vyhledávání velmi silných emočních zážitků. Část lidí ale není schopná navodit si je samotnou pohybovou aktivitou, proto se uchýlí ke sledování sportu, jako činnosti schopné intenzivní emoce navodit i pasivním konzumentům – sportovním divákům. Silné emoční prožitky vyhledávají především mladí lidé, kteří jsou obecně emočně vzrušivější a snáze ovlivnitelní prostředím. U nich je také větší pravděpodobnost, že se jejich chování vymkne rozumové kontrole.

Je možné setkat se i s pojmem emoční vakuum, a to v souvislosti, kdy člověk hledá emoční vzrušení a nachází ho třeba právě v oblasti sledování sportovních utkání. Hovoří se také o tzv. době mimo. Člověk na stadionu přihlížející utkání se dostává mimo bezprostřední kontrolu běžným sociálním okolím, mimo běžný, každodenní rytmus, který může být pro mnohé lidi emočně velmi neuspokojivý.

O intenzitě prožívaných emocí svědčí i fakt, že mnozí sportovní fanoušci – muži uvádějí, že emoční vzrušení, které zažijí během sledování zápasu, je pro ně stejně silné nebo dokonce silnější než vzrušení v průběhu sexuálního aktu.

Proč se právě kolem fotbalu pohybují skupiny fanoušků, kteří se snadno dostávají až za hranici společensky přijatelného chování a sklouzávají třeba až k násilí?

Souvisí to s diváckými normami. Každý sport tak, jak se vyvíjel, si vytvářel své divácké normy, které následně modifikovaly. A to jak ve směru složení diváků příslušného sportu, tak jejich projevů, zejména v průběhu utkání. Pokud jako příklad vezmeme fotbal, který má v současnosti největší problémy s chováním diváků, lze konstatovat, že divácké normy se tvořily již od středověku, kdy se např. mezi italskými městy hrála hra fotbalu podobná. Jak hráčské, tak divácké normy regulující chování byly velmi volné a často docházelo ke konfliktům a výtržnostem, kterých se účastnili diváci. I dnes na fotbal chodí skupiny, které se agresí baví.

Jiné sporty, například tenis, mají velmi přísná divácká pravidla, která říkají, co fanoušci smí a co nesmí dělat. Kopaná se navíc odehrává za účasti diváků v hledišti s obtížnější kontrolou jejich reakcí oproti sálovým sportům, kde je komornější, lépe regulovatelné prostředí.

Fotbal můžeme srovnat třeba s atletikou, kde bývá méně diváků, nejsou v ní přímé střety, podívaná není až tak emocionálně vypjatá po dlouhou dobu, mezi sportovci nedochází k vyjadřování agrese, která by se mohla přenášet do hlediště.

Sport je společenský fenomén, tenze a otřesy ve společnosti se proto přenášejí i do něj. Když se nějaká společenská skupina cítí v dané době sociálně frustrována, zejména když se jedná o skupinu mladých mužů, má velkou tendenci se někde projevit a hlediště fotbalových stadionů to díky své anonymitě do jisté míry umožňuje.

Rekrutuje se tzv. tvrdé jádro fanoušků z určitých společenských skupin?

Kdybychom se podívali do historie, ve třicátých, čtyřicátých i šedesátých letech minulého století najdeme mezi fanoušky sociální rozvrstvení. Tvrdé jádro fotbalových diváků tvořili lidé, kteří byli z nižších společenských vrstev a byli sociálně frustrováni. Během osmdesátých, devadesátých let se zjistilo, že toto dělení již neplatí a že mezi diváky jsou i lidé velmi dobře sociálně situovaní. Hledala se příčina. Přišlo se na to, že i lidé ve velmi zabezpečeném postavení postrádají intenzivní zážitky a našli je právě ve střetech s někým jiným.

Jak zabránit tomu, aby se z diváků sportovních klání stali agresori?

Proti tomu se bojuje dlouhou řadu let. Velká Británie šedesátých až osmdesátých let přijala i zákonná opatření, která směřovala k eliminaci diváckých výtržností. Britové se zaměřili zejména na jedince, kteří na stadionech fungovali jako spouštěči negativních reakcí, snažili se je identifikovat a případně je na stadiony vůbec nepouštět.

Nikdy ale neeliminujete riziko vzniku nějaké agrese stoprocentně, prevencí však můžete snížit pravděpodobnost jejího výskytu. Pomocí může změna skladby sportovního diváctva, je třeba přitáhnout na stadiony celé rodiny i s dětmi. Dalším obranným opatřením je to, že se na stadionech ruší sektory ke stánkům, sedící divák totiž bývá vůči diváckým výtržnostem odolnější.

Prevence ale nikdy nebude mít stoprocentní výsledky. Jsme poučení z historie, že projevy agrese se vyskytovaly vždy a vždy se vyskytovat budou. Jde o to, aby se množství výskytu co nejvíce snížilo a možnost prožívat sledování sportovních soutěží velmi intenzivně přitom zůstala zachována.